

BERNICE NOTENBOOM:

**“DE KOELING VAN DE WERELD
WORDT IN RAP TEMPO
KAPOT GEMAAKT.”**

“De Noordpool is de indicator van de gezondheid van onze planeet. In tien jaar tijd is de hoeveelheid ijs op de Noordpool met veertig procent afgenomen. We verliezen in rap tempo de koeling van onze planeet met ingrijpende gevolgen voor iedereen op aarde”, aldus klimaatjournaliste **Bernice Notenboom** tijdens een bijeenkomst op de dag van de duurzaamheid voor leden van de Spitsbergen-expedities en hun relaties in de Climate Planet Utrecht.

Financiële sector versnelt transitie naar duurzame economie

Duurzaamheid deftig woord voor gezond verstand

TEKST WILLEM VREESWIJK | BEELD ANITA DE HORDE

De Climate Planet is een twintig meter hoge wereldbol die de wereld rondreist en tijdelijk Utrecht aandeed. De Deense initiatiefnemers Global Citizens bieden het bedrijfsleven, politici, studenten, scholieren en geïnteresseerden een aangrijpend beeld hoe fragiel de planeet aarde is. Met onder meer lesprogramma's en een 360 graden film die de bezoekers als in een ruimtereis meenemen van de Big Bang tot in de verre toekomst. De film, die Notenboom ook vertoonde, toont de urgentie om direct in actie te komen. Een aantal expeditieleden die mee waren naar Spitsbergen deelden tijdens de bijeenkomst hun expeditie-ervaringen.

Notenboom, bekend van extreme reizen op de Noord en Zuidpool, de Groenlandse ijskap, de Everest en in Siberië en Afrika, geeft op deze manier het veranderende klimaat een ge-

zicht. Zij laat in films, in boeken en in lezingen zien wat de gevolgen van de klimaatverandering zullen zijn voor mens, dier en planeet. In haar meest recente boek *Arctica, mijn biografie van de Noordpool* beschrijft zij haar liefde voor de Noordpool en maakt zij een diepe buiging voor deze meest mysterieuze en minst onderzochte plek op aarde. Samen met Anita de Horde organiseerde zij in 2016, 2017 en 2018 drie expedities naar Spitsbergen. Op de eerste gingen Nederlandse *captains of industry* mee, de tweede boot was voorbehouden voor de vastgoedwereld, mogelijk gemaakt door ING en op de derde expeditie gingen beslissers uit de financiële en energiesector mee, juist omdat deze sectoren een enorme impact kunnen hebben op het klimaatbeleid. Van de financiële instellingen waren alleen de pensioenfondsen niet vertegenwoordigd, bang dat deze reis zou worden

gezien als een snoepreisje en derhalve de reputatie zou schaden. “Onzin”, volgens Notenboom. “De expedities zijn noodzakelijk om de urgentie om in actie te komen diep van binnen te ervaren. Wie op de Noordpool is geweest, is een ander mens en kan nooit meer zijn ogen sluiten voor de klimaatproblematiek.” Of zoals expeditielid Sandra Schoonhoven van ING het samenvatte: “Als je aan den lijve ervaart wat de opwarming van de aarde met het klimaat doet en wat de consequenties zijn, dan hoef je nooit meer met elkaar over het waarom we CO2-uitstoot drastisch moeten verminderen, over het wat ben je het snel met elkaar eens en over het hoe kun je nog wel met elkaar discussiëren. Je beseft dan: alleen ga je snel, samen kom je verder.”

Er zijn bibliotheken volgeschreven over de effecten van de mens op het klimaat. Kort gezegd komt het hier op

neer: menselijke activiteiten oefenen een niet eerder vertoonde druk uit op onze planeet. De gemiddelde temperatuur is reeds gestegen met 0,8 graden en de verwachting is dat de stijging eind deze eeuw 4 graden zal bedragen. Dit leidt tot overstromingen, droogte, superstormen en een ongekende stijging van de zeewaterspiegel. Rond 40 procent van de landbouwgronden is inmiddels aangetast en over een paar jaar zal twee op de drie mensen op deze aarde leven in gebieden waar een ernstig watertekort is. Het gaat kortom over de leefbaarheid van de wereld voor ons, onze kinderen en kleinkinderen. Wijzelf, in dit rijke westen, zijn degenen die de verantwoordelijkheid moeten nemen om die wereld leefbaar te houden.

SPITSBERGEN AMBITIE

Tijdens de derde expeditie in april 2018 werd niet alleen gekeken naar het smeltende ijs en de in zee stortende ijsrotten, tevens werd met elkaar naar oplossingen gezocht. Die oplossingen werden uiteindelijk samengevat in de Spitsbergen ambitie 2018-2020. De expeditie werd georganiseerd aan de vooravond van het nieuwe Nationaal Energieakkoord. Arie Koornneef overhandigde de ambitie aan de voorzitter

“ALS JE NIET GOED VOOR DE NATUUR ZORGT, ZAL DE NATUUR OOK NIET GOED VOOR JOU ZORGEN”

van het klimaatberaad Ed Nijpels en delen van de ambitie zijn opgenomen in het uiteindelijke akkoord. De Spitsbergen ambitie is een verbintenis tussen vijftien Nederlandse financiële instellingen die samen klimaatverandering willen tegengaan via hun financieringen en beleggingen. Doel is om gezamenlijk de transitie naar een groene en koolstofarme economie te versnellen.”

In de ambitie committeren de instellingen zich aan het meten en extern rapporteren van de klimaatimpact van hun financieringen en beleggingen voor 2020. Ook gaan de instellingen gebruikmaken van klimaatscenario-analyses en Science Based Targets. Dit zijn klimaatreductiedoelen die worden gesteld aan de hand van de wetenschap. Zo kunnen de instellingen voldoen aan de doelen in het Parijsakkoord.

GEZOND VERSTAND

Expeditielid Carola Wijdogen (directeur Duurzaam Ondernemen NS), werd zich tijdens de reis nog bewuster van de enorme impact van de klimaatverandering. “Ook in Nederland. Hier hebben we te maken met meer grondverzakkingen, bermbranden, blikseminslag en droogte. En door die droogte kunnen bijvoorbeeld bomen minder goed wortelen. De stormen nemen in kracht toe en meer bomen waaien dus om. Ook voor het werk van de NS heeft dit effect. Wijzelf veroorzaken geen klimaat schade, maar dienen wel te betalen wel voor de ontstane schade. Dit bracht mij op het idee dat we de kosten van de klimaatverandering voor iedereen inzichtelijker dienen te maken. Door dit te doen, wordt het duidelijk dat klimaatmaatregelen geen geld kosten maar geld opleveren. Hoe langer we immers wachten met de maatregelen, hoe hoger de kosten zullen worden.”

Bram Adema (CFP Green Buildings) ging terug naar zijn roots. Hij groeide op in een boerendorp nabij Leiden. “Ik houd van praktische duurzaamheid en dat is wat boeren in de praktijk brengen. Zij weten dat als je niet goed voor de natuur zorgt, de natuur ook niet voor jou zal zorgen. Duurzaamheid is

Expeditionleden Spitsbergen.

dus een duur woord voor gezond verstand. Ook zei Adema dat het mooi is dat wij in het rijke westen een duurzaam leven leiden, maar dat dat niet genoeg is. “We hebben de plicht om onze verantwoordelijkheid uit te dragen, zodat ook andere mensen bewuster worden en gaan meedoen.”

Boudewijn van Uden (ASR) hield het ook vooral praktisch. Zelf droeg hij actief bij aan de voorbereidingen van de derde expeditie. Belangrijk voor hem was ook dat RvB-lid Michel Verwoest mee ging naar Spitsbergen. “Dan liggen de issues direct op de bestuurstafel en kan er sneller worden geschakeld.”

Verwoest zei direct na de expeditie dat hij geraakt was om te zien wat CO₂ met de aarde doet. “Wij brengen op dit moment veel schade toe aan de wereld waarin toekomstige generaties moeten leven. Voor mij is het dan ook geen keuze meer: we moeten met elkaar de CO₂-uitstoot drastisch terugdringen. Ik merkte dat alle deelnemers deze overtuiging hebben.”

Ook Van Uden zei zich pas op de Noordpool te hebben gerealiseerd hoe erg het in feite is met de klimaatveranderingen. “Je hoort er letterlijk het snerpande geluid van afbrokkelend ijs. Dit heeft ook effect gehad op mij persoonlijk. Je eet bewuster, gebruikt minder plastic en je hebt het in gesprekken met anderen ook over wat je ervaren en geleerd hebt.”

Anita de Horde zei zich zorgen te maken over de duurzaamheidsambities van het huidige kabinet. Op 5 september vond er in de Tweede Kamer een debat plaats over klimaat en energie. Er werden Kamervragen gesteld over de rol van financiële dienstverleners en het tegengaan van klimaatverandering. Minister Wiebes zei toen letterlijk: ‘Ikzelf denk dat we niet moeten denken dat wij de aarde gaan vergroenen als wij banken vragen om te rapporteren over hun investeringsportfolio. Wat wij als samenleving vragen, wordt op een gegeven moment gefinancierd. De belangrijkste manier om het portfolio van banken te veranderen, is

OPROEPEN AAN DE FINANCIËLE SECTOR

Ga zelf aan de slag

“De bijeenkomst op de dag van de duurzaamheid in Climate Planet Utrecht was opnieuw een hoogtepunt in onze Spitsbergen expeditie. Die is in januari 2018 begonnen en loopt door zolang we met de partners uit de expeditie samenwerken aan de doelen uit de Spitsbergen ambitie. Inmiddels zijn er ook nieuwe partijen aangesloten en werken we samen met oa. het NVB. Op Climate Planet hebben we onze droom, onze ambities, onze verhalen, onze beelden en energie opnieuw gedeeld met anderen. Hopelijk hebben we ze geïnspireerd. Ik wil iedereen oproepen om zelf aan de slag te gaan. Ga minder met de auto, stap over op groene stroom, eet minder vlees, gebruik minder plastic. Alles helpt. Doe dat vooral ook in jouw sociale kring en waar je werkt. In bredere zin hoop ik vooral dat de *coalition of the willing and the actionable* groter wordt en samen met ons en anderen aan de slag gaat. We moeten veel doen en we moeten versnellen. Wat mij betreft mag de overheid ook een tandje scherper instappen. Ik vind de huidige beschouwingen rondom het klimaatakkoord niet echt lijken op een groen licht. Dat kan beter. In dat opzicht vind ik Frank Elderson (DNB) een prachtig voorbeeld. Zulke leiders hebben we nodig om vaart en verschil te maken” (Tekst: Pieter Lugtigheid, Head of Responsible & Sustainable Business, Aegon Nederland. Foto: Ellen Jonges)

gewoon om onze samenleving anders met energie te laten omgaan. Als we huizen vergroenen, ontstaat daar vraag naar financiering. Het is niet zo dat je de raffinage uitbant door banken te laten rapporteren over hoeveel financiering ze verschaffen aan raffinage. Dat is uiteindelijk niet de weg, maar het is wel een van de dingen waarmee de banken en de financieringsinstellingen op dit moment bezig zijn.’ Een verba-

zingwekkende uitspraak volgens De Horde. “Volgens Wiebes pakt de financiële sector de handschoen dus niet op. Dat is onzin. De sector laat blijken dat het een groene en koolstofarme economie wil versnellen. Met het sturen op de klimaatimpact van de financieringen en beleggingen kan de sector zelfs hierin een leidende rol spelen. De minister zou dit moeten snappen en serieus moeten nemen!” ■

OPROEPEN AAN DE FINANCIËLE SECTOR

Wie volgt de klimaathelden?

“DNB moet een katalysator worden van duurzaamheid”, zei DNB-president Klaas Knot op 27 november 2015 tijdens een bijeenkomst met bestuurders uit de Nederlandse financiële sector en Simon Zadek van het United Nations Environment Programme (UNEP) in de aanloop naar de klimaat-top in Parijs.

Het was de eerste keer dat bestuurders uit de financiële sector, op initiatief van het Sustainable Finance Lab, bij elkaar kwamen om over klimaatverandering te praten. Ik realiseerde me toen hoe gek het was dat in deze sector nooit eerder gezamenlijk was gesproken over een van de grootste uitdagingen van deze tijd.

DNB voegde de daad bij het woord en startte onder leiding van toezicht-directeur Frank Elderson het Platform Duurzame Financiering. Inmiddels ziet DNB klimaatverandering als een van hun kernonderwerpen.

Er zijn bankiers en verzekeraars die hun leiderschapsrol oppakken.

Drie jaar geleden richtten elf Nederlandse instellingen op initiatief van ASN Bank het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) op. Dit platform ontwikkelde een methode om de CO₂-uitstoot van hun beleggingen en financieringen te meten.

Tijdens de poolexpeditie stelden financieel dienstverleners de Spitsbergen ambitie op. Ook heel bijzonder, want het is complex om de klimaatimpact van financieringen goed in kaart te brengen, laat staan hierop te gaan sturen. Het zijn geen loze beloften, want de ondertekenaars worden daadwerkelijk op hun ambities afgerekend.

Helaas werken nog niet alle financiële dienstverleners mee aan het nationale CO₂-reductiepad. Gelukkig nam de Tweede Kamer de motie van Dirk-Faber (CU) en Jetten (D66) aan. Minister Wiebes gaat met de sector concrete afspraken maken om transparanter te worden over hun totale gefinancierde negatieve klimaatimpact en hoe zij deze gaan verminderen.

Laten we hopen dat al de klimaathelden in de financiële sector de wind in de zeilen krijgen en ver komen. Wie volgt hen? *(Tekst: Anita de Horde, Consultant, interim manager en organisator van de derde expeditie naar Spitsbergen. Foto: ASA Foto's)*

